Ч. 145 (12.801). Львів, четвер 2. липня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Виступ Гувера, Італія і роззброєння.

(Від нашого кореспондента.)

Італія дякує. — Що радили італійці німцям. — Два удари Гувера. — Мусоліні приготовляє замітки. — Прикре становище Франції. — Конференція для роззброєння.

Рим, у червні 1931.

У своїй телеграмі до італійського посла в Вашингтоні 24. червня повідомив Мусоліні американський уряд, що італійський народ приняв пропозицію президента Гувера про однорічну мораторію міжнародніх боргів, дуже „сердечно“, хоча ця пропозиція і принесла для Італії значні втрати.

В дійсності ці втрати доходять до 186 міліонів лір, що — при італійських обмежених засобах та загальній напружености бюджету, — є вже досить велика сума. Але італійський уряд у даному разі йде по тій дорозі, що накреслив йому Мусоліні ще з 1926 р., — себто загально ревізіоністичний настрій і відмову італійців на конференції в Газі від так званих „східних репарацій“ на користь Болгарії, Угорщини та Австрії. І навіть підчас останньої сесії Ліґи Націй, коли німецька преса з рідкою одноззгідністю заатакувала Італію за її сидження на двох стільцях та різку зміну фронту проти Німеччини, італійська преса була повна порад Німеччині і звертала цілу свою енерґію, щоби повалити плян Юнґа, обіцюючи їй у тому безумовну підтримку, а не на створення „Аншлюсу“, для Італії небезпечного.

Таким чином, ініціятива Гувера відповідає цілковито жаданням Італії, що сподівається при загальній направі економічної ситуації, покрити дуже легко свої теперішні жертви, і, головне, поправити своє міжнародне становище. Бо коли для багатьох европейських і економічних політиків виступ Гувера це перш за все перший рішучий удар у світовій економічній кризі, перший проблеск нового економічного відродження, то для незадоволених сучасною европейською політичною констеляцією, цей виступ Гувера є перш за все страшним ударом по геґемонії Франції та її сателітів. І то тим більше, що він означає ясний намір Америки вийти з політики своеї „прегарної ізоляції“ і вмішатися активно в европейські справи, вводячи таким чином у гру політичних чинників новий незвичайно могутній чинник і нарушити рівновагу — чи нерівновагу! сил, що склалася після Версайського миру.

Італійська преса рішуче спростовує звістку, віцімто італійський уряд мав поставити в залежність приняття пляну Гувера від зобовязання Німеччини, що вона відмовиться від якогонебудь обеднання з Австрією. Про це не може бути й мови. Пропозицію Гувера приймають в усій її повноті. Проте Мусоліні зазначає, що дозволить собі в будучому „представити американському урядові деякі свої замітки, що мають на увазі справедливо і практично — як це є очевидно в намірах президента Гувера — застосувати щасливу ініціятиву американського уряду“.

Щодо цих заміток, то поінформовані кола подають, ніби це мають бути проекти полагоди не лише репарацій, а взагалі цілої низки важливих европейських питань, які необхідно розвязати напередодні великої конференції для роззброєння, про яку згадує і Гувер в своому поклику і Мусоліні в своїй відповіді. Бо, як зазначає сам Гувер, його пропозиція є щойно прольогом до тої діяльности, яку слід розвинути в звязку з будучою конференцією для роззброєння, — і то настільки вдатним прольогом, що Франція наприклад, — якщо погодиться на пропозицію Гувера, буде відразу примушена обмежити і своє власне зброєння і зброєння своїх меньших союзників, які досі годувалися коштом французьких фінансів.

Адже Франція має втратити на цій операції 1,860.000.000 італійських лір (тоді як Італія лише 186.000.000 лір). Сума кольосальна! І то тим більше гірка, що одночасно німці заощаджують для своєї національної економії — 7.650 міліонів лір. Є від чого посумніти! Ми ще не знаємо, чи прийме Франція пропозицію Гувера чи відкине. Але в обох випадках її ситуація залишається вельми неприємною, — бо в випадку, коли вона не згодиться, то матиме проти себе цілий світ, що складе на неї відповідальність за катастрофічний стан. Колиж згодиться, то сама підпише акт першого поважного — бо світового — обвинувачення проти версайського миру з його траґічними наслідками, і раз начатий процес його переоцінки вже не зможе спинитися.

І так велика конференція для роззброєння мусітиме перемінитися в нову велику світову конференцію для перегляду европейської конституції. Не треба забувати, що Америка досі не ратифікувала версайського миру, і в своїй політиці економічної світової розбудови, вона кермуватиметься лише реальними інтересами а не... пактами нератифікуючого і вже осудженого трактату.

Е. Онацький.

Боротьба за перевагу культури.

Коли повернемо думкою до нашої давнішої чи ближчої до нас бувальщини, зауважимо шалену напругу з боку кожночасних польських поколінь змінити характер наших земель. Ділося це давно й недавно. Робилося це всіми можливими засобами, з енерґією гідною ліпшої справи, навіть із занедбанням обовязків супроти власного народу. Теперішня запопадливість не тільки державних, але й громадянських польських кол у справах, звязаних з національним характером земель, заселених українцями, — є поважною загрозою для наших дітей.

Впродовж повних 40 літ розбуджує шкільно-освітнє Т-во Школи Людової (Т. Ш. Л.) під покришкою освіти — польську асиміляційну національно-державницьку думку. Ідеольоґ, теоретик і реалізатор асиміляційних плянів Грабський, говорячи на теми польсько-українських відносин, пише у „Веку Новім“ з 30. травня 1931 (ч. 8985) таке:

„Отже — чи хочемо чи не хочемо — боротися проти українського націоналізму мусимо. А коли вже мусимо боротися, то нехай мета нашої боротьби буде справді велика, історичного значіння, а не замикатися тільки на біжучий день. Нехай це буде боротьба за трівке зединення цієї землі (східно-галицької — авт.) з Польщею через рішучу перевагу на ній польської цивілізації“.

Отже річ іде про перевагу польської цивілізації серед нашого народу, здобуту витисненням цивілізації української. Таку ідею піддержувало й розвивало сорок літ Т. Ш. Л., цей культурно-освітній предтеча самостійної Польщі. Впродовж того часу зложили поляки для цієї одної своєї установи 25,000.000 зол. Були хвилі, коли за один день склали 1,000.000 австр. корон („ґрунвальдський дар“). Складали його всі, а весь запас гроша йшов не на закріплення істнуючого польського національного стану посідання, а на поширення переваги польської школи на наших землях. Не змінилися напрямні — як бачимо — і сьогодні. Бо навіть в істнуючій державі — кажуть поляки — ця інституція має сповнити велитенські завдання. А які саме? Про це сказав недавно Ст. Грабський, а півурядова „Ґазета Львовска“ (з 13. червня 1931 р.) пише, що одним з найважніших завдань це „піддержка, оборона і скріплення польськости на окраїнах“.

Дехто з польських ендеків лементував, що перехід управи Т. Ш. Л. в руки теперішньої правлячої політичної ґрупи ослабить розгін цієї інституції. Однак у наших сусідів завеликий змисл національної експанзії, щоби така дрібниця могла бодай на часок припинити ту збірну волю, яка змагає до витворення „русинів, думаючих по польськи“. „Тільки треба радіти, а не жалітися, що до ряду тих боєвиків польської державної думки, котрі вже є в управі Т-ва Школи Людової прийшли нові“, бо до тої установи „особливо ми на окраїнах всі, без огляду на політичні переконання, глибоко привязані“, — пише цитована вже „Ґазета Львовска“. І саме обеднання тих кол, що стоять як найближче до теперішнього уряду з громадськими колами хочби найбільш противного табору, дає запоруку, що праця на наших землях за поширення польської культури піде ще основніше, ще жвавіше!

Не забуваймо, що кожний східно-галицький повіт має вже цілу громаду своїх освітників (інспектор громадських самоуправ, інструктор рільничий, годівельний, пожарничий, кол молоді, кооперативний, „Стшельца“ та може й ще яких). До них прибуває створений запопадливістю державної шкільної влади ще освітній інструктор, який має бути удержуваний з фондів шкільних кураторів.

Все дотепер сказане вказує, що з одного боку в найближчому часі будуть у нас найкращі обективні умови для безграмотности (гл. стаття у вчорашньому „Ділі“), а з другого боку що піде підсилена течія скоординованої свідомої праці обеднаних громадських та урядових орґанізацій. І на це ми мусимо бути готові; готові бодай думкою, бодай пляном.

Не можна заперечити, яку велику ролю в розвитку нашого народу грає ідея кооперації політичної зрілости та скріплення новітнього господарства; як замітно ділають на народню уяву читальняні доми, памятники й інші подібні докази пієтизму та пошани до народніх змагань і їх носіїв. Але це все справи сьогоднішнього дня. А що буде завтра? — Найгорячіша боротьба розгривалася й дальше буде вестися за душу дитини. Старшого не нагнеться вже до чужої культури, але дитина — це віск у руках майстра.

Лев Ясінчук.

Громадянська етика адвокатури.

Дискусія в пресі. — Угрупування адвокатів. — Гідність адвокатського стану. — Право нації. — Права супроти клієнтів.

Пресова дискусія, що розвинулася була в свому часі поміж часописами „Хвиля“, „Діло“, „Життя і Право“ і „Подільський Голос“ з приводу ухвали сходин делеґатури С. У. А. в Тернополі про реалізування гасла: „Свій до свого“ також у відношенні до української адвокатури, не втратила досі на актуальності.

„Хвиля“ писала тоді: „Вперше нотуємо нечуване явище, що на зборах адвокатів, речників права і справедливости, оборонців гідности стану, адвокати, які приписують собі вищу моральну вартість від своїх товаришів інших національностей, особливо жидів, накликують до господарського бойкоту своїх товаришів під гаслом „Свій до свого“ і домагаються для себе права виключно заступати українську людність не тільки у справах політичних і суспільних, але й у справах судових і адміністраційних, домагаються матеріяльної рекомпензати за свою ідейну політичну працю“.

Цим закидам треба приглянутися тому, що українська адвокатура це й далі може бути

предметом неслушних атак. Часті сходини делеґатур С. У. А., що відбуваються саме перед феріями, видвигають силою життя питання: „Свій до свого" на порядок нарад.

Адвокатура враз з розвоєм права переходить теж свій функціональний розвій. Цей момент цікаво характеризує один з визначних членів польської палестри, д-р Бруно Блюменфельд, у статті „Завдання Адвокатури", поміщеній в „Пам'ятковій книзі для звеличання 50-літнього ювілею през. А. Червінського" (Львів, 1926.). Він пише: „Добір означених елементів адвокатури з суспільним типом має за завдання витворити в адвокатурі не тільки одиниці корисні, у своїй професії, але також оборонців права громадянства чи деяких суспільних груп".

Автор каже, що адвокатура повинна з титулу свого знання в ріжних правних дисциплінах добути собі визначне становище в державі і громадянстві, а адвокати, з речників індивідуальних прав одиниці, повинні ставати правними заступниками цілих громадських груп.

Отже групування адвокатів відповідно до національної приналежности та економічно-суспільних інтересів являється процесом нормальним, неминучим. Перед адвокатурою даної нації або суспільної кляси стає окреме поле діяльности. Ми бачимо, як поодинокі збірні одиниці, між ними нація і кляса, свідомо витворюють „свою" адвокатуру, ідеольоґічно собі близьку.

Не можна усунути і закрити цих фактів теорією про „гідність адвокатського стану". Забрати адвокатурі характер речника прав цілих суспільних груп значило би: забрати саму рацію істнування адвокатури як функції в нових громадянствах. Функція адвокатури у правній системі даної країни та поняття гідности адвокатського стану це дві річи, що можуть, але не мусять бути звязані зі собою і взаємно від себе залежати. Адвокатура, завдяки своїй особливій правній і суспільній функції, може реалізувати права не тільки тої нації або кляси, до якої належить даний адвокат, але теж — коли треба — права свого політичного чи клясового противника. Адвокат, як одиниця, може бути противником якоїсь нації або суспільної кляси. Але з моментом, як він силою своєї функції приймає справу свого противника — національного чи суспільного — і береться реалізувати його право, він стає речником того права.

Приймаючи нпр. справу клієнта-українця і виступаючи в суді в його інтересі в українській мові, адвокат реалізує право нації хоч би був поляком, а приймаючи справу робітника безробітного або інваліда на підставі закону про забезпечення, він стає речником прав пролетаря, хоч би сам був противником такого забезпечення. У давній Австрії та в таких нових державах, як Чехословаччина й інші, вся адвокатура без ріжниці національної приналежности даного адвоката може — працюючи в мові свого клієнта — боронити прав усякої нації, що живе в даній державі. Демократичні держави трактують адвокатуру усіх народностей рівною мірою у відношенні до клієнтів ріжних народностей, однаково рівних перед правом.

Польські закони про мову з липня 1924 р. створюють в тій ліберальній засаді вимки, які ми назвемо: „Національний адвокатський примус". Проявляється той примус в тому, що в Польщі кожний член українського або білоруського народу, якщо хоче зберегти право своєї мови, мусить звернутися *тільки до адвоката своєї національности*, бо арт. 4. закону з 31. липня 1924. про мову урядування суду, прокураторських урядів і нотаріяту каже виразно, що, „адвокати й інші заступники сторін української або білоруської національности, у справах, в яких заступають сторони своєї національности *мають право* вживати „матірньої мови, а це значить, що адвокати інших народностей такого права *не мають*. Уся жидівська адвокатура, що працює на українських землях, означених законами про мову, стає зразу знаряддям польонізації, примусово, бо їй *не вільно вживати* української мови при веденні справ своїх клієнтів! Наведена постанова закону не допускає вимків.

Те саме торкається української адвокатури, що може стати знаряддям польонізації білорусів і адвокатури білоруської у відношенні до українців і т. д.

Р. Д.

(Докінчення буде.)

Свято культури й орґанізації.

Імпозантне свято кооперації і „Сільського Господаря" в Коломиї.

В неділю 28. червня ц. р. відбулося в Коломиї свято кооперації і „Сільського Господаря" при такій кількості учасників та учасниць, якої вже давно не бачила Коломия. Тут подаю першу вістку про цей небуденний здвиг повіту.

В год. 9. рано на зарінку зібралися з повіту члени кооператив, члени кружків „Сільського Господаря" і т. д. Тут-же відслужено полеву Службу Божу, по якій рушив похід головними вулицями міста до площі Народнього Дому, де відбулася урочиста академія. Похід відкривала гарна бандерія парубків у козацьких кереях. За нею сільська дута орхестра. А далі понад 10.000 учасників і учасниць чвірками з піснею на устах; спочатку члени філії „С. Г." і міських коломийських кооператив (попереду йшла дітвора „Рідної Школи" — члени шкільної кооперативи); а далі — села. Було заступлених понад 60 сіл повіту, які репрезентували понад 60 кооператив і 44 кружки „Сільського Господаря". Кожне село мало 3—4 транспаренти з написами: „Кружок С. Г.", „Кооператива", „Районова Молочарня" і т. п.

В поході було крім того 6—7 гарно удекорованих возів. Транспаренти на возах подавали кооперативно-господарський клич і тут-же на возі був живий образ: інсценізація того клича. Дві орхестри (з Печеніжина й Дори) приґравали в поході

Одно явище заслуговує на спеціяльну увагу: майже кожне село розпочинало свій похід ґрупою свого жіноцтва, уставленого чвірками, в гарних народніх строях. Без переборщення можна сказати, що жіноцтва в поході було не менше, як 5000!

Похід закінчувала знову кінна бандерія.

В полудне на площі Народнього Дому відбулася урочиста академія. Промовляли: голова Надз. Ради ОСК. у Коломиї — б. пос. Заваликут, голова філії „С. Г." в Коломиї о. М. Ґоянюк, гості зі Львова: від Центросоюзу інж. Творидло, від централі „С. Г." дир. інж. Холевчук. Далі слідували декламації, ґра орхестр, співа чотирьох зорґанізованих селянських хорів (з Ковалівки, Княждвора, Шепаровець, Печеніжина) й міщанський хор з Коломиї. А над усім — ясне сонечко, погідна днина.

Свято відбулося в порядку, без ніяких інцидентів і перешкод. Давно, давно вже Коломия не бачила такого здвигу!

Слід зазначити, що над господарською орґанізацією повіту й господарською освітою селян успішно й енерґійно працює наш повітовий аґроном „Сільського Господаря", інж. Василь Дмитренко.

Присутній.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 2. ЛИПНЯ 1931.

ГАНС КІНЛЕ.

Чи безконечність?

Гіпотетичний світ і дійсний.— Просторочасовий світ. — Суть матерії та енерґії. — Черга розвитку. – Початок і кінець світа.

(Докінчення).

Завдяки теорії умовности дискусії про скінченість чи безконечність простору, що їх астрономи вели вже віддавна, висунулися знову наперед. Само по собі не веде теорія умовности до якогось однозначного світа: можна подати радше ріжні розвязки, що мають те спільне, що світ як цілість збудований неевклідово, отже що простір має означену кривину. Думали якийсь час, що буде можна вияснити деякі обсерваційні дані в напрямку рішення між можливими світами. А саме одна з тих конструкцій, що простір є гіперболічний, веде до висновку, що всі годинники в міру віддалення від нас опізнюють позірно свій хід, так, що в певнім максимальнім віддаленні, визначенім кривиною простору, позірно цілком задержуються. Таке опізнення годинників називається пересуненням спектральних ліній у червоному напрямі або як астрономи кажуть: додатною позірною радіяльною скорістю[1]). У великих, переважно додатніх радіяльних скоростях зоряних громад і спіральних мряковин бачили познаки того, що названа гіпотетична конструкція світа відповідає дійсности. Одначе обсерваційний матеріял не встоявся перед основним розсліджениям і ми не можемо зробити нині якихось означених висновків.

Лишається один, на кожний випадок важний поступ: а саме промінь кривини світа є що найменше величини сто міліонів літ світла і що найменше такий великий є розмір простору, якщо він є скінчений. У тому останньому випадку скінчений простір виповняли би громади мряковин, як системи найвищого ряду, і ми могли би сказати, що найбільшим зеркальним телескопом, який нині маємо[2]), можемо дійсно дивитися аж до меж світа. Отже можемо надіятися, що при помочі покищо нині можливих обсервацій зможемо в недалекому часі посунути питання про будову просторо-часового світа, в якому живемо, на добрий шмат вперед до розвязки.

Трудність, подана нами на третьому місці, коли приймемо, що світ є розширений у часі безконечно, веде нас іще на один щабель глибше в проблему правдивої природи світа. Вона дотичить сути матерії та енерґії. Другий основний закон теорії тепла приписує кожній замкненій системі розвиток спрямований в одну сторону, який з вирівнанням усіх ріжниць руху находить кінець у загальній „тепляній смерти". Фальшивий висновок, що його тут зробили, та який спричинив трудноці, є той, що перенесено закон, виведений із виразної преміси замкненої системи, закон, що має лиш статистичну вартість, на систему незамкнену і поширену в безконечність. І тому мусимо відповідні міркування поставити дещо інакше.

Беремо під увагу ті частини матерії, що проявляються як світляні звізди. Коли полишимо на боці всі трудноці, що повстають чині при будуванню правдивої космоґонії, то можемо встановити черґу розвитку, що веде від звізд-велитків через нормальні звізди-карлики до погаслих звізд, або до білих карликів (нпр. товариш Сірія). Істотна риса цього ряду розвитку є та, що на його початку стоїть звізда з великим запасом енерґії, який проявляється в великій її масі та можливостях уложення її „молекул" (протонів і електронів), а зате на кінці находиться звізда, що творить якимсь способом межу поміж ще-матерією і вже — ні-матерією. Між тими межами лежить обширний інтервал з огляду на спосіб, як звізди обходяться зі своїм запасом енерґії. Велитні кидають з марнотравством проміювання в простір, немов би леви могли зужити відсотки від капіталу. Карлики жиють уже з капіталу і при щораз ощаднішім господарстві нищать поволі самі себе. Чи те, що білі карлики світять, є ознакою життя, що будиться наново з погаслих останків, чи це є оконечний акт у процесі нищення матерії, цю квестію лишаємо покищо отверту.

Те, що ми бачимо, це лише тріваюча висилка проміювання. А те, що з того мусимо заключати, це бодай частинне нівечення матерії. Обсервації доводять саме до того, що мусимо приняти односторонно спрямований розвій, який має той наслідок, що на початку простір був наповнений безконечно великою матерією, а на кінці безконечно великим проміюванням. Одначе початок і кінець тратять усякий глузд, коли час є безконечний у напрямі минувшини і майбутности.

Якщо матерія та енерґія є лише ріжними назвами для ріжних форм прояви одного і того самого чогось, то тоді можемо розумно ще піти одним кроком дальше. Якщо може счезати те, що уявляє для нас поняття матерії, і проявлятися як проміювання, то можемо важитися на гіпотезу, що з промінистої форми енерґії твориться назад її матеріяльна форма. Зведення всіх законів, що визначають прояви природи, до законів атому, та заміна останніх природничих прав і імовірности дозволяють на відвернення нормального процесу, обсервованого нами.

Одначе тим замикається коло, кінець вяжеться з почином. Коли простір є скінчений, то він буде постійно виповнений в одній половині проміюванням, а в другій половині матерією. Світ як цілість є завсіди рівний сам собі, матерія і проміювання зміняють лиш місце в світі. Колиж простір є безконечний, то мусимо шукати спасення в періодичному творенні того самого, або зголитися, що початок і кінець губляться в містичній темряві минувшини та майбутности. Природник мусить на кожний випадок вдоволитися тим, що подасть можливости, звязані з обсерваціями. Не є неімовірне, що майбутні досвіди ще більше обмежуть коло можливостей та доведуть нас до точно означеного вислову, чи простір є скінчений чи безконечний. Одначе завсіди залишиться остання решта, якої не зможемо вичерпати, а природничий образ світа лишиться на завсіди лише частиною образу світа взагалі.

З німецької мови переклав

Д-р Вол. Левицький.

[1]) Автор має на думці т. зв. закон Допплера, що з пересунення дуговинних ліній в одну або другу сторону дуговини можна обчислити скорість, з якою джерело світла приближається або віддалюється від нас у напрямі бачення (радіяльному). — перекл.

[2]) Найбільший нині є зеркальний телескоп Гукера на горі Вільзона в Каліфорнії — його зеркало має в промірі 2½ метра. — перекл.

Отвертий лист православного студентства в Польщі до митрополита Дениса.

Гострий поклик українських православних студентів у справі нездорових відносин у православній Церкві і русифікаційної політики її митрополита.

Примітка Редакції. Прикро вражені тоном, яким представники студентської православної молоді в Польщі промовляють до свого найвищого церковного достойника, містимо проте їх Отвертий лист, як документ, до чого довела нинішня політика варшавської православної митрополії, ображуюча українські національні почування старих і молодих. Коли всі дотеперішні заходи старших громадян, українських православних діячів у Польщі, були голосом вопіющих у пустині, може голос патріотичної молоді, огірченої церковними відносинами, найде свій відгук. Це виправдає ненормальне явище, яким цей голос є сам по собі.

До Блаженнішого Діонисія, Митрополита Варшавського, від православного українського студентства в Польщі.

Ваше Блаженство! Від часу, як Ви в 1923 р. залишили Волинську Епархію і з волі „мирських начальників" зайняли митрополичу катедру, без огляду на те, що така поведінка заборонена церковною традицією під загрозою поважних кар (прав. Апост. 14., Сардик. соб. 11, Картаг. соб. 29, прав. Апост. 30. VII. Вселенськ. соб. 3), — Ви взяли на себе відповідальність за дальшу долю Православної Церкви в Польщі. Зайнявши митрополичий престол, Ви оголосили себе „головою" Церкви (всупереч 48 пр. Картаг. соб.), а щоби диспонувати більшими засобами, залишили за собою Волинь без керманича (пор. 85 пр. Картаг. соб.), хоча вона сама складає більшу частину всієї Правосл. Церкви в Польщі; в таких умовинах решта єпископів залишилася побіч Вас тільки другорядними постатями без більшого значіння. Безконтрольне ужиткування церковними сумами (81 прав. Апост. та Антіох. соб. 24. 25), а ще й до того скандальні операції з церковними землями на Волині, доконувані кремянецькими консисторцями та Вашими довіреними протоєреями (всупер. 42. пр. Картаг. соб.), — все це зосередило у Ваших руках і вищу адміністраційну владу і фінансову силу.

Ви впровадили в наше церковне життя замість соборности автократію і ось уже 8 літ проводите Церкву по волі своїй та гуртка дорадників, ігноруючи нижче духовенство і народ, що по думці св. отців складають Тіло Церкви (св. Кипріян Картагенський, Іван Золотоустий). Навіть справа Краєвого Церковного Собору, якого домагалися вірні, і духовенство, і преса, і прикрі події в церковному житті, у Вас фігурувала тільки як дипльоматичний маневр, коли не вдавалося порозумітися з урядом.

А вже „притчею во языцѣхъ" стала справа Собору, заповідженого під загрозою т. зв. ревіндикаційних процесів, відколи стало всім відомо, що відповідальні чинники сподіваються полагодити справу ревіндикації якимись позакулісовими торгами і що зібрану для оборони загрожених церков величезну суму вже розтрачено не знати куди, тільки не на оборону церков і тепер мається стягати додаткову ревіндикаційну данину, знов без жадної ґарантії, що вона піде на призначену ціль.

Отже в Церкві, якої організацію переводили почасти покійний митроп. Юрій, а головно Ви, Владико, панує самовладство і синодально-консисторський устрій, корегований тільки впливами окремих Ваших прибічників. Соборний голос Церкви, жалі й благання духовенства, прохання, нарікання та чинний опір народу та інтеліґенції все це в Ваших очах не має значіння. Навіть церковно-народній рух серед білоруської і передовсім української людности, який корениться в історичній традиції, та який має величезне значіння головно тепер, з огляду на сусідство радянських держав з офіціяльною релігією атеїзму, — Ви старалися придушити репресіями на провідниках, не перебираючи засобами. Колиж український церковний рух втягнув в свої ряди нашу молодь з богословського „студіюм" у Варшаві, то Ваші дорадники спершу застрашували студентів-теольоґів нагінками та позбавленням стипендій, а потім розпочали навіть понижуючу полеміку з власними вихованками (!) в друкованих брошурах, у котрих не спинялись і перед політичними доносами на українських студентів. („Из жизни интерната" — Варш. Синод. др. ст. 14). Чиж треба ще інших доказів нетактовности „педаґоґів", які зі своїми вихованками ведуть подібну боротьбу, щей коли це духовна влада так поступає з будучими душпастирями? Чи Ви, Владико, застановилися над тим, яке насіння сіє духовна влада в запалі боротьби з українцями, та який подає приклад? Нарешті навіть Парляментарна Комісія для справ Православної Церкви, заснована після виточених масових ревіндикаційних процесів при Українській Парляментарній Репрезентації, яка розвинула значну оборонну акцію й минаючи всі дотеперішні свари між митрополією та українською людністю, підтримувала без застережень Ваші позиції, була використана тільки як страшак, доки не наладналася безпосередня та зворушлива Ваша угода з урядовою партією...

Занехання соборного начала й впровадження автократії можна виправдати тільки надзвичайними обставинами, колиб зорґанізувати Церкву ніяким іншим способом не далося, та колиб результати таких надзвичайних заходів були для Церкви корисними. Але на ділі Ви, Владико, самі найкраще ствердили непридатність автократичної методи управління для зміцнення нашої Церкви. Ви самі час від часу скликали то зїзди повітових протоєреїв у Варшаві (1926), то зібрання духовенства з Вашими політичними однодумцями в Почаєві (т. зв. епархіяльний зїзд 15. VI. 1927 р.), то кілька сесій Митрополитальної Ради (1928). Колиб при тому застосовано принцип виборности та пропорціональности представництва, то Ви моглиб тоді дійсно почути голос Церкви, а неминучі тертя між окремими національними ґрупами могли би злагіднюватися й примирятися архипастирською любовю і однаковою для всіх доброю волею. На жаль, Вам не залежало ані на правдивому голосі Церкви, ані на справедливому заспокоєнні національних потреб Вашої пастви, тільки на зовнішньому декорум для Ваших плянів та на збереженню переваги московських впливів.

А тимчасом тільки заховання правдивого соборницького ладу моглоб ще згуртувати нарід, інтеліґенцію і духовенство коло Вашого престолу і далоб Вам міцну опору для оборони Церкви. Церковна влада хоч це розуміє, одначе боїться чути правдивий голос Церкви та найвищий суд Церковного Собору і тому то уложено крайно несправедливу виборчу ординацію на Собор та його правильник.

Та може бодай наслідки автократичної політики виправдують примінені методи, може дійсно скріплено становище Православної Церкви й положено міцні основи для дальшого її розвитку під Польщею? Гіркою іронією звучить це питання. Хтож не знає, що четверта частина загального числа православних святинь стоїть у Польщі від ряду літ замкненою, а кількадесять з них збурено і слід по них зметено, а чи в обороні їх виявлено хоч трохи тої мужности, з якою боронив ризьку катедральну церкву архіеп. Йоан? Взагалі відношення Церкви до держави є й досі цілком не вияснене і то передусім тому, що церковний провід сам в тій справі не держався одної лінії. У внутрішнім житті Церкви не тільки не бачимо стабілізації відносин, але навпаки, зростає там анархія і розклад. Здавалосяб, що Православна Церква під Польщею природно повинна би йти шляхами, наміченими ще в Київській (Литовсько-Руській) митрополії, відновлюючи наші давні традиції та звичаї. Тоді Православна Церква на Україні дійсно ставила собі завдання великої ваги. Митрополит Петро Могила проектував створення незалежного українського патріярхату, а такі великі пляни робив, бо бачив, що в культурній історії та в психіці право... українців істнують необхідні до того дані. Наближення церковного проводу до народу було тоді основою, що не тільки провадила до вживання живої народньої мови в богослуженні, не тільки давала національний вигляд Православній Церкві на наших землях, не тільки широко використовувала активність мирян у церковному житті, але й творила ґрунт для орґанізації самостійного церковного життя. З часом ухили від старих засад довели нашу Церкву до такого стану, в якому вона є тепер.

А Ви, Владико, не тільки не держитеся наших старовинних звичаїв і традицій, але й не визнаєте до цього часу, що 70 проц. православних під Польщею це всеж таки українці й не хочете зробити звідси належних висновків. Правда, Ви благословляли українські переклади церковних книг, та це було ще тоді, як були свіжими в памяті часи Української Держави. Тепер Ви забули, серед якого народу минає Вам служення і Ваш офіціоз зве нас не інакше, як „так называемые „украинцы", т. е. украинскіе шовинисты" („Воскр Чт.", 1927, ч. 34). А коли Ви благословляєте підвладне духовенство на працю в російській політичній орґанізації („Воскр. Чт.", 1927, ч. 7. ст. 100), то чи це не є проявом „істинно-русского" вузького націоналізму, що так само виступав колись у архимандр. Діонисія, тоді редактора „Холмського Листка", з тою тільки ріжницею, що тоді Ваша національна боротьба була звернена проти кого іншого? А коли наводнюються українські парохії Волині і Полісся повінню синодальних російських видань, то чи це не доказ русифікаційної політики? А коли переслідується українців-священиків, коли відбирається від українців святині і передається їх москвофілам, засуджуючи українців тиснутися для молитви по закутках, коли Ви добираєте собі на співробітників тільки політиканів з РНО, коли відмовляєте приняти на варшавську теольоґію семинаристів-українців з Кремянця, коли на всі домагання дати бодай одного українця-епископа, наділяєте Волинь такими нареславцями і ворогами нашого народу, як еп. Симон, або архим. Дамаскин, то як назвати таку поведінку? Поясніть нам нарешті, Ваше Блаженство, чому українці у Вас позбавлені всього, коли обзиваються за мінімум своїх природних прав, чому дістають назву „шовіністів" тоді, як відкрито надуживається релігію для руйнуючої москвофільської акції?!

Замість злагіднювати національні антагонізми в Церкві, Ви загострюєте їх серед своєї пастви. Д-ра Річинського, який на Луцькому Церковному Зїзді боронив Вашого авторитету і стримав Зїзд від скрайних кроків, відлучено потім від Церкви. Проти проф. Огієнка наказано збирати по деканатах підписи, щоби видалити його з професури, ректора о. Табінського оставлено без ніяких засобів до життя. Зате повітові протоєрати обсаджені москвофілами, впливові місця по консисторіях діяльними членами відновленого „Союза Русского Народа" (РНО) і кожний Кишковський, Боришкевич чи Комаревич легко здобуває у Вас всякі благодати та відпущення всіх зловживань, якщо виступлять з Юдиним поцілунком проти українців.

В останніх часах приходиться зустрінутися з оживленою діяльністю Греко-Католицької Церкви на північно-західних землях. Коли Православна Церква хоче втримати свої позиції, мусить безумовно упорядкувати внутрішнє життя Церкви та навязати тісний звязок духовенства з народом, щоби провід Церкви не сіяв морального розкладу та винародовлення, а став речником загалу віруючих. Усяку місійну акцію в Галичині на Лемківщині треба звільнити від москвофільських винародовлюючих тенденцій. Треба шукати оздоровлення та поправи, бо нинішня Православна Церква не тримається у нас шляхів первохристіянських часів, ані давньої Київської (Литовсько-Руської) Церкви. В життя Православної Церкви під Польщею внесено той московський царепапізм, який навіть російські релігійні фільософи звуть „неписанной ересью" („Путь", 1927, ч. 6, січень) і той релігійно забарвлений шовінізм, для якого навіть у церковних стихарах „Росія — це Новый Израиль" („Служба" з 30-VIII). Але російська месіянська ідея привела до большевизму і до жахливого морально-релігійного занепаду. Не бажаємо собі тогож самого і тому протестуємо проти орґанізації Православної Церкви під Польщею на московський взір, який дав такі трагічні наслідки. Маємо свої здорові церковно-національні традиції, передані нам першим українським відродженням XVI—XVII. в. в. і від тих традицій не відступимо.

Нині ми, українське православне студентство Високих Шкіл у Польщі, забираємо голос щоби звернути до Вас, Владико, свій голос: Найвищий час вже зробити лад і спокій в Церкві! Одночасними репресіями церковної та цивільної влади Вам вдалося на якийсь час спинити нормальний розвиток українського церковно-народнього руху, та гірким буде Ваше розчарування, коли переконаєтесь, що той рух не завмер, а тільки хвилево затих і загоює рани, нанесені українському релігійному сумлінню. Миж зі свого боку перебираємо на свої плечі давню традицію, передану нам віками й відновлену на Волині Луцьким Церковним Зїздом 1927 р. і Українським Церковним Комітетом.

У теперішній хвилі признаємо справедливість соймової заяви б. прем. міністрів Бартля з 11. І. 1929 р., яка звучить: „доки не наступила стабілізація внутрішніх відносин у Православній Церкві, доти скликання Собору було би несвоечасним і недоцільним ані для Церкви, ані для держави". Причина та, що хаос і розклад у Церкві та впливи всяких темніх сил у ній пізнюю пору так зросли, що Церк. Собор не при-

ніс би заспокоєння, тільки міг би довести на- віть до церковного розколу, або сам перетво- ривсяб у недостойне видовище. Тому вважає- мо, що з Церковним Собором треба часово за- ждати, доки не буде переведено бодай головних заходів для оздоровлення церковних відносин. Необхідно в першу чергу:

1) відновити правильний адміністраційний поділ епархій, цебто дати негайно керовника- єпископа для Волині, українця з походження, й доручити йому обережно й любовно, а де тре- ба — рішуче перевести унормування і оздоров- лення цієї величезної епархії;

2) перевести негайно нові справедливі вибо- ри духовенства і мирян до епархіяльних зїздів і на тих зїздах обміркувати необхідні заходи для управильнення церковного життя, для ре- організації церковного правління і для покли- кання до відповідальности всіх винних у ріж- них зловживаннях;

3) припинити негайно русифікаційну полі- тику митрополії та епархіяльних управлінь на Волині та Поліссі; припинити масову висилку в ці епархії синодальних російських друків і да- ти лектуру мовою українською; зокрема по всіх духовних школах при навчанні церк.-словян- ської мови припинити невиправдане впоювання московської вимови, а впровадити українську фонетику, згідно з традиціями X—XVIII вв., а це з огляду на те, що слово виголошене всупереч з язиковим законом народу (українського згл. білоруського), на радість тільки закордонному чинникові та його епігонам у Польщі, є живим памятником рабства.

Осмілюємося перестерігти Вас, Владико. — у 1925—28 рр. український церковний рух захо- вав ще певну льояльність до теперішньої мос- ковської єрархії в Польщі. Новий вибух цього руху безумовно грозить роздвоєнням у Церкві і страшними потрясеннями для Православної Церкви взагалі і для Вас особисто.

Перед Вами дві можливости: або Ви для добра Церкви переведете конечні реформи ево- люційною дорогою, або переведуть їх маси са- мовільно. Ви ще можете запобігти недалекій катастрофі.

ЗА УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СТУДЕНТ- СТВО:

Від студіюючих у Високих Школах м. Львова:
Бусел Йосип, студ. техн., Мельничук Олександер студ. мат., Бляхарчук Михайло, студ. права.

Від студіюючих у Вис. Школах м. Варшави:
Маслов Микола, студ. техн., Козицький Іван, студ. права, Черкавська Наталія, студ. філ.

Від студіюючих у Вис. Школах м. Кракова:
Галіп Арсен. Мальченюк П.

Від студіюючих у Вис. Школах м. Вильна:
Сагайко Н., студ. мед., Чупрун Евген, студ. мед., Мазурець Михайло, студ. мед.

—o—

ХХ. Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив.

Дня 30. червня ц. р. почалися у Львові в год. 11. рано наради Ревізійного Союзу Укра- їнських Кооператив. У нарадах бере участь коло 600 делегатів низових кооператив і їх над- будов.

Проводять Зборами голова РСУК інж. **Ю. Павликовський** та заст. голови пос. **Ст. Кузик**, секретарюють: інж. **А. Палій** (Львів), **Мигаль Кость** (Сокаль) і **Зарицький** (Дрогобич).

У вступному слові підкреслив інж. **Ю. Пав- ликовський** головні напрямні праці РСУК у ми- нулому році та схарактеризував поодинокі ді- лянки нашої кооперації у звязку зі страшною хліборобською кризою. Потім згадав померших провідників нашої кооперації: М. Дереша (Ма- лехів), Гр. Матвієва (Вільки Мазовецькі), О. Га- лібея (РСУК), Ол. Ярему (Перемишль), о. Стер- нюка (Пустомити), о. Волод. Петрика (Бабина- Самбір), о. І. Глинського (Буцнів), Д. Горбачев- ського (Коршів).

На початку ділової частини нарад старали- ся сельроби внести привіт радянській коопера- ції, та їх демонстрація перейшла без більшого сліду.

Після цього здавав звідомлення з праці РСУК нач. директор пос. **О. Луцький**, який на тлі теперішніх відносин змалював величезне змагання нашої кооперації для піднесення го- сподарського стану села. Представив найнові- ші наші здобутки: перерібка свиней і збут яєць, які поруч госп.-спож. кооператив, молочарень і кредитівок є чималою допомогою нашому се- лу. Представив працю серед нечувано важких господарських умовин виключно власними за- собами, власними силами.

Промову ціхувала сила й енергія. Тут і там перервали промовцеві вигуками сельроби, та аплявз зборів глушив їх цілковито.

З черги здавав звідомлення в імени Кон- трольної Комісії д-р **Мих. Волошин**, який ствер- див уповні правильне функціонування бюра й органів РСУК та підкреслив велике напруження праці РСУК, як організаційного і ревізійного осередка нашої кооперації.

Наради тревають дальше. Звідомлення у завтрішньому числі.

—o—

НОВА НОТА БІЛОГО ДОМУ.

З Білого Дому видали ноту, в якій уряд Зл. Держав стверджує, що чутки про пляни уряду в справі довгів півд.-американських держав і нібито ведені в тій справі переговори зовсім безосновні.

ОСТАННІ ВІСТИ

СЛУЖБОВИКИ В ПРЕМ. ПРИСТОРА.

Прем. Пристор сказав делегації службови- ків, що дальшої знижки платень держ. функціо- нарів не буде.

РЕДУКЦІЯ ЗАЛ. ПОЇЗДІВ.

У звязку з ощадностевою акцією мін-ство залізниць в обіжнику поручає зредукувати ті льокальні особові поїзди, які не мають фреквен- ції, а редукція їх не зашкодить особ. рухові. То- му з 15. липня не буде вже курсувати багато льо- кальних поїздів. Так заощадять у поїзд. кільоме- трах, а в бюджеті ок. 20 міл. зол. Від 1. жовтня підуть іще дальші редукції.

КОСТЕК-БЕРНАЦЬКИЙ ВЖЕ Є ВОЄВОДОЮ.

Офіціяльно потверджують, що полк. Ко- стек-Бернацький іменований новгородським во- єводою. Починає він урядування ще цього тижня.

САМОГУБСТВО Б. НАЧАЛЬНИКА СТАЦІЇ В БРУХОВИЧАХ.

У Львові в заг. шпиталі повісився 61-літ- ній бувш. начальник залізничої стації в Брухови- чах Вітель. Причина: шкірна недуга.

ФРАНЦІЯ І АМЕРИКА.

Між Францією й Америкою йдуть переґово- ри в справі Гуверової пропозиції. Прем. Ляваль сказав журналістам, що уряд у тій справі мусить держатися ухвали парляменту. З Америкою Франція буде щира, одначе рішуча.

УНІВЕРСИТЕТ У МІНХЕНІ ЗАМКЕНИЙ.

Університет у Відні замкнений, тому сту- денти гітлерівці й комуністи демонстрували бі- ля університету. Поліція розігнала демонстран- тів, а 25 студентів арештували. Ректор універси- тету скликав надзвичайне засідання сенату, щоби нарадитися на випадок дальших заворушень.

У Мінхені студенти-гітлерівці билися зі сту- дентами інших політ. груп. Ректор візвав полі- цію; вона опорожнила будинок і арештувала ба- гато студентів. Університет зачинений. Також в гамбурському університеті були заворушення, тому, що віче проти версайської умови забо- ронено.

ГР. ГАРДЕГ ЗГИНУВ В АВТ. КАТАСТРОФІ.

Австрійський автомобіліст ґр. Гардеґ, який брав участь у львівських перегонах, згинув в авт. перегонах у Баден-Баден. На його авто на- їхав мінхенський автомобіліст Кльопфер.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. ЛИПНЯ 1931.

МАРІЯН КОЗАК.

З життя та діяльности Вячеслава Липинського.

IV.

Державницький погляд на історію. — Давніші історики. — Деякі моменти нашого минулого. — Синтеза історич- них подій.

В. Липинський як історик вважав своїм завданням визволення української історичної науки зпід шкідливого впливу трьох ідеольоґій: державницької ідеольоґії російської, держав- ницької ідеольоґії польської та недержавної у- країнської народницької ідеольоґії, яка з вели- ким пієтизмом ставилася до руїнницьких, бун- тарських проявів народньої „активности“.

Визволитися основно з накиненого нам під- час нашої руїни поняття про себе, як про якийсь народець до державного життя нездібний, вічно збунтований і вічно покривджений, усвідомити весь розмах української історії, широкі державні, організаційні замисли наших предків, зрозуміти поодинокі їх діла, врешті оцінити наше минуле — науково — згідно з правдою — це бу- ла ціль, до якої Покійний змагав у своїх історичних дослідах. Ціль ту він осягнув. До- сліджуючи минуле України з увагою до муж- ніх, конструктивних моментів життя україн- ської нації. Покійний став основником україн- ської історичної державницької школи.

До Липинського загал українських істори- ків з особливою симпатією займався всякими „народніми“ бунтами, боротьбу з князями та гетьманами освітлював таким способом, що на- род виростав до величі замученого „панами“ страдальця, який крім „волі“ нічого більше не бажав. Державницькі змагання української шляхти „народницька“ школа вважала нічим ін- шим, як тільки змаганням до закріпощення на- роду у своєму українському ярмі. Костомарів ди- вився на історію України як на „поему“ вільно- го народу, Грушівський з любовю голубив вся- ких „татарських людей“, запевняючи, що його симпатії були завсіди по їх боці. Проти такого однобічного розуміння минулого України висту- пив Куліш, а пізніше навіть Драгоманів. Але ін- шого підходу не найшов ніхто. Зробив це щойно В. Липинський. Присвятивши свої досліди тим добам нашої історії, коли предки наші зривалися творити власну державність — він доказав на прикладі Хмельниччини, що в минулому Украї- ни є такі факти, які не містяться ані в рамах православного „возсоединенія“ Руси, ані не по- криваються з поглядами польських істориків, які повстання Хмельницького вважали диким, недержавним козацьким бунтарством, і які вре- шті переростають скромні, демократичні змаган- ня передвоєнного українства.

На початки Руси дивився Л. як норманіст. Першою територіяльно українською державою вважав галицько-володимирське князівство Рос- тиславичів, її продовження бачив у володіннях Ґедиміновичів, Корятовичів і Ольґердовичів. У- країнство вважав сполукою західного елементу, що ішов на Україну через Польщу і Литву з тими активними силами, які виділяла народня маса України. В історії Січі Запорожської роз- ріжняв два періоди — лицарський, коли Запо- ріжжя було передньою сторожею проти степових кочовиків і — розбишацький, коли після пов- стання Хмельницького — січовики злигавшись з татарами боролися з осілим хліборобом, який щораз дальше заорував степ.

Успіх державницьких плянів гетьмана Бог- дана пояснив тим, що провід в їх здійснення взяла в свої руки европеїзована хліборобсько- шляхотська верства. Доказав, що Переяславська умова і Переяславська легенда це дві зовсім ріжні сторони одного історичного факту, який прямував до унезалежнення України від Польщі без утоплення її в руському морі. Катастрофою для державного діла Хмельницького — на дум- ку Л. було знищення амбітною козацькою стар- шиною династичного заповіту Богдана.,

Гайдамаччину вважав наслідком кольоні- яльної залежности України від Варшави. Най- більше займався Липинський тією активною меж- шістю, яка в даних історичних періодах була провідною верствою України. Способові її орга- нізації, оцінці її заслуг та промахів, особам її визначних представників — присвятив головну увагу.

Найбільшим нещастям України була недо- стача внутрішньої єдности серед її мешканців, з яких одні проти других кликали „добрих сусід“ на поміч. „Татарські люди“, занархізоване га- лицьке боярство, що отроїло Юрія Тройденовича, Пушкар, який покликав на Україну Москву, Ви- говський, який знищив дідичну монархію Хмель- ницьких і т. д. ось — доказував Липинський джерело нашого недержавного гниття!

У своїх історичних творах виявив Липин- ський величезну ерудицію, блискучу аналізу і найбільшу з усіх наших істориків — здібність синтези. Подивляти треба інтуіцію, яка дозволя- ла йому зі сухих вісток творити прегарні обра- зи минулого, що так глибоко вражають своєю по- вагою, іноді глибоким траґізмом, а перше всього — живістю.

Смерть Кричевського, вїзд Хмельницького до Київа, сойм 1656 р. в Чигирині, признання Юрія наслідником, смерть і похорон Великого Монарха — цеж картини, яких читач ніколи не забуде! А побіч цього — глибока державницька історіософія, стиль, яким визначаються тільки твори людей гарячого серця і глибокого пере- конання. В Покійному ми втратили найбільшого історика державности на Україні!

(Докінчення буде).

НОВИНКИ

— **Відгомін 1918/19 літ.** Дрогобицька поліція арештувала Андрія Марковича, який повернув нелеґально з ЧСР. Йому закидають, що підчас польсько-української війни він, як вояк розстріляв самочинно кількох поляків. Можна сподіватися нового сензаційного процесу.

— **На розбудову Нац. Музею у Львові** зложили: 150 зол. канонік Ев. Бачинський з концерту в Бережанах, 100 зол. о. д-р Г. Цегельський, 25 зол. д-р Т. Гвоздецький; по 20 зол.: д-р І. Рижій, радн. І. Громницький, д-р Іп. Левицький, А. Іванович, інж. А. Ільницький; по 10 зол.: інж. М. Капуста, о. О. Логинський, адв. д-р І. Сохацький, арт.-маляр П. Мегик, д-р О. Олійник, радн. Скоробогатий, адв. А. Добрянський, свящ. І. Тимків, нот. В. Дяків; по 5 зол.: свящ. І. Кузьмович, М. Левицький, К. Лагола, В. Болиловський, ц-ва в Завадові, нот. А. Волосянський і Г. Діякон; 4 зол. свящ. Й. Медицький, 3 зол. свящ. С. Калиневич, 2.50 зол. уряд парох. Бубнище; по 2 зол.: І. Огієнко і І. Филипчак; по 1 зол.: М. Шараневич і уряд парох. в Таустенькому. — Усього зібрано за 6 місяців 2.543.13 зол., а видано 27.612.30 зол. Протягом липня будуть вставлені сходи (80 ступнів) і сліпі підлоги та помальовані три салі і сходова клітка. На викінчення цих трьох саль і віддання їх до ужитку потрібно ще 15.000 зол

— **Редукції на терені Львівської Шкільної Округи.** Зачувати, що при участи делеґата з Варшави мають скасувати при Львівській Шкільній Окрузі шкільних лікарів і шкільних секретарів, усунуть лікарські порадні для молоді. Зредукують около 1700 учителів народніх шкіл і усунуть кількасот контрактових учителів у середніх школах.

— **Вже вимовили службу.** 30. червня, як останнього дня в місяці, вимовили у Варшаві богатьом службовикам службу. Передовсім зредукували тих, які мали емеритуру, а рівночасно виконували обовязки за доплатою, вимовили теж службовикам, які мали по дві посади та багатьом замужним службовичкам. Спенсіонували багато службовиків, караних дисциплінарно. Загалом 30. червня одержало виповідження около 10 проц. службовиків.

— **Страйк автомобілів.** З днем 1. липня ц. р. у Польщі починається страйк шоферів таксівок. У Львові перестане курсувати 340 автомобілів. У цілій Польщі страйкуватиме 16.000 шоферів. Страйк мав би тревати 14 днів. Шофери домагаються підвищення платні.

— **З хроніки самовбивств.** Софія Врубель 18-літня дівчина на Кульпаркові отруїлася якимсь квасом тому, що наречений покинув її і хотів женитися з іншою.

— **Град.** Дня 24. червня ц. р. перед вечором знищив град величиною курячого яйця всі засіви на 100 проц. в селах: Білка, Костенів, Плетеничі, Пнятин, перемишлянського повіту. Град поранив кількох селян, що працювали в полі.

— **Погода в липні.** Польські метеорольоґічні станції пророкують, що перша половина липня ц. р. буде щодо погоди дуже змінлива, панувати муть вітри і бурі з градом. В половині липня запанують великі спеки та бурі. Аж останніх 10 днів липня будуть погідні, соняшні, сприятливі для літників.

— **Добрий син.** В Снідині коло Ковля Лука Левчук посварився з батьком за спадок і побив його так тяжко, що той помер по дорозі до лічниці. Сина арештували.

— **Самовбивство хірурґа.** В Закопанім згинув траґічно відомий польський хірург з Познаня д-р Леон Мечковський. Він пробив собі серце хірурґічним ланцетом, яким оперував неодного пацієнта. Причини самовбивства невідомі. Догадуються, що він був невилічимо хорий.

— **Намаганe самовбивство учня.** У Станиславові намагався отруїти аршеником учень V. кл. II. ґімназії, Стефанський Йосиф. Його перевезли до шпиталю. Причина: лиха нота.

— **Автобусова катастрофа.** 30. червня на дорозі між Отинією та Кривотулами Старими перевернувся до рова автобус, що їхав із Коломиї до Станиславова. Було ранених 13 подорожніх.

—o—

З судової салі.

ДВАНАЦЯТЬОХ ЗДОГАДНИХ ЧЛЕНІВ ОУН ПЕРЕД СУДОМ.

Ревеляції радника Івахова про ОУН тривали майже 4 години. При кінці цих ревеляцій радник Івахів сказав: „Український націоналізм це ідеольоґія новочасного канібалізму. Про це міг би дещо сказати пан Олесь Бабій, який є тут присутний на судовій салі. Він-же містив колись рецензію на „Націоналізм" Донцова в „Національній Думці" і взагалі писав дещо про націоналізм". (Радник Івахів розглядається на лаву журналістів.).

Відтак цей знавець справ ОУН широко доказував, що український націоналізм позбавлений всякої етики й ідеалів гуманности. Далі радник Івахів, як знавець справ українського націоналізму твердить, що в день, коли арештовано Пасейчука і Саляка з пекельною машиною процес СВУ у Харкові вже був скінчений, всі знали, що там нікого не засудили на смерть, отже замах не був плянований на радянський консулят.

Радник Івахів твердить, що „Кружок Самоосвіти при „Зорі" є леґальною фірмою для нелеґальної роботи.

Оборонці поставили цілий ряд внесків, особливо в справі Врецьони, але дня 30. ц. м. трибунал відкинув ці внески і почав переслухувати свідків оборони.

Свід. Ґедалі Шпісбарт, студент техніки, товариш Врецьони, зізнав, що бачив колись Врецьону у Личаківськім парку, говорив з ним годину, а другого дня був з ним на візиті в одної пані, а більше нічого цей свідок не знав

Свід. Мечислав Кемпа, учитель заведення глухонімих, співльокатор Врецьони, зізнав, що критичного дня для цієї справи, у великодну суботу Врецьона був дома і закладав на домі антену, а вечором слухав радіо з Кракова (дзвін Зиґмунта).

Свід. Фридерика Айхельберґ, 24-літня жидівочка, студентка, пристійна брунетка, зізнав, що у великодну суботу 1930 р. вона мала з Врецьоною в парку рандку, а потім Врецьона був у її домі і довго забавлявся з нею. Врецьона був у добрім гуморі, спокійний, отже це неможливо, щоби в той день займався бомбами.

Свід. Вол. Врецьона, студент медицини, брат підсудного зізнав, що у велику суботу 1930 брат був дома, потім в парку і в домі панни Айхельберґ. Коли о. Чемеринський святив паски, то Врецьона був дома. Цей свідок твердить, що перших днів по арештуванні брата він переглядав двічі його шуфляди на техніці, забирав книжки, і жадних вибухових матеріялів там не бачив, хоч за пару днів поліція найшла їх там.

Свід. Юліян Кобиляж, студент техніки, поляк, признав, що до шуфляди Врецьони мали доступ інші студенти, які там переховували приладдя для хемічних дослідів. Шуфляди не були замкнені і дуже можливе, що ці вибухові матеріяли хтось підложив до шуфляди. Виключене, щоби Врецьона міг виробляти на техніці вибухові матеріяли, бо кожний студент, що працював з ним все бачив, що він робить. Врецьона ніколи сам не працював у лябораторії. Взагалі цей свідок, поляк, поважно відтяжив Врецьону.

Свід. Іван Кузьмич, власник торгівлі церковними річами у Львові зізнає, під присягою, що про Врецьону нічого не знає, бо з ним не знайомий. Тямить тільки, що у великодну суботу москвофіли з Третяком розбивали домівку „Пласту" і між пластунами був хтось такий як Врецьона і свідок просив пластунів зробити щось, щоби кацапи не викинули „Пласту" зі Ставропиґії. Пластуни пішли виганяти москвофілів з домівки, але поліція затримала їх і боронила москвофілів.

Оборонець д-р Ганкевич ставить такий внесок в імені цілої оборони і всіх обвинувачених:

1) Вносимо на відчитання зізнань: Казимира Білевича, комісаря державної поліції — тепер в Тчеві — зложених в слідстві в цій справі, а головно на відчитання, що в дорозі внутрішньої розвідки мав він відомість, що приготовляється динамітовий замах на радянський консулят у Львові з причини процесу в Харкові. Вже інші свідки, а саме: Радонь, Хшановський і надкомісар Чеховський зізнали, що ініціятива в цій справі і ціла сама справа була в руках свідка. Ці зізнання цього свідка можуть безумовно обіймати найбільше фактичного матеріялу; 2) Павук Марію — Бляхарська 12, на обставину, що на два тижні перед арештуванням, слуханий як свідок, Марцін Круль в стані пянім відгрожувався свідкові, що її брата вкоротці арештують. Є це безумовно важним моментом до твердження оборони обвинувачених, що Марцін Круль був поліційним конфідентом і що поліція знала про цілу акцію обжалованих; 3) Вносимо на зареквірування прокураторських актів в справі побиття обвинув. і на відчитання лік. свідоцтв з огляднн судових лікарів і зізнань свідків до 1; на обставину, що правдиві є зізнання обжалованих, що їх побито підчас поліційних доходжень; 4) Вносимо на зареквірування і відчитання актів до ч. VII. 2. К. 10/30. 5) Свідка Оґродніка Жиґмонта — поліційного аґента у Львові, Казимирівська ч. 30. — на обставину, що слуханий як свідок Марцін Круль є поліційним конфідентом і свідкові Оґродннкові давав конфіденціональні відомости; З актів VII. 2. К. 10/30 виходить без сумніву, що Марцін Круль обмотав Івана Батюка, селянина зі Стоянова, взяв від нього гроші на замордування батька Батюка, рівночасно повідомив про це поліцію і дальше перепроваджував з ним плян. Коли вже все було приготоване, в останній хвилині поліція арештувала Батюка і не допустила до виконання злочину; 6) Вносимо на відчитання:

а) „Діло" 58—85, 88—90, 1930 р.,
б) „Новий Час" 28—48 1930 р.,
в) „Український Голос" 11—16 1930 р.
г) „Громадський Голос" 10—17 1930, та інші;

На обставину, що правдива є оборона обвинувачених, що процес СВУ в Харкові відбився величезним відгомоном в українській суспільности. Предложені часописи — це орґани всіх українських партій, а саме УНДО-я, Радикально-соціялістичної, Соціяльно-демократичної і Католицької, а всі вони в березні і квітні 1930., отже в часі процесу СВУ в Харкові займили дуже гостре становище і протестували проти того рода процесів.

Таке становище заняли старі люди в українській суспільности, а що доперва говорити про молодь, котра мусіла сильніше і горячіше відчути як також і реаґувати.

7) Покликати на свідків: Остапа Луцького — посла, Львів, Боґуславського 10; 8) Осипа Боднаровича, редактора „Нового Часу"; 9) д-ра Остапа Стахова — редактора „Громадського Голосу" 10) Зенона Пеленського — посла, Львів; 11) д-ра Осипа Назарука — адвоката і редактора „Нової Зорі". Всі покликані свідки ствердять, що в березні і квітні 1930 р. українська суспільність, яка мешкає в границях польської держави, була сильно зворушена і освітлять тло цеї справи.

Оборонець д-р Шухевич доказує, що в день плянованого замаху на рад. консулят Саляк і товариші не могли ще знати, що в Харкові не засуджено членів СВУ на кару смерти, бо Львів знав про це аж за три дні, отже пекельна машина Саляка була призначена на дарунок для більшовицького консуляту.

Оборонець д-р С. Шевчук вносить покликати на свідка Дмитра Хомяка, Ринок 10, на доказ, що „Кружок Самоосвіти" в „Зорі" був леґальний і Роман Щур, який до того кружка належав, не виконав жадного злочину.

Обор. д-р Старосольський ставить внесок покликати свідків на ствердження факту, що УВО ніколи не зєдналася з ОУН. Це може потвердити посол Луцький, який уважає себе націоналістом, але з УВО не має нічого спільного. Націоналізм і УВО це дві окремі річи.

Прокуратор спротивився деяким внескам оборони, особливо внескові покликати свідка Марію Павук, яка чула, що Круль два тижні перед арештуванням Саляка, Врецьони і тов. у пянім стані грозив, що Павук Ткач і Врецьона будуть арештовані. Щодо побиття підсудних на поліції прокуратор заявив, що в цій справі ведеться слідство, і нинішні обвинувачені будуть зізнавати як свідки. Прокуратор спротивився допустити як свідка посла Луцького, бо цей посол може мати світогляд націоналіста, але до ОУН не належить, отже не знає, чи вона злилася з УВО.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Федір Базилевич родом з Бердичева, бувший член капелі О. Кошиця, б. голова українського Ккадемічного Хору в Празі та артист театру ім. Тобілевича в Станиславові, помер дня 30. червня ц. р. в санаторії в Голоску б. Львова на 45-ому році життя. Похорони відбудуться дня 2-го липня в год. 5-ій поп. із кістниці на цвинтарі в Голоску. В. и. П.!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам від 22—29 VI включно: масло десерове пріма 2·90; експортове пріма 3·— зол., в дні 3. VI. 1931. масло десерове пріма 2·90 зол., експортове пріма 3·— зол., літра молока 22—24 сот., літра сметани 1·20 зол. копа яєць 4·50 зол

Театри.

Великий Міський Театр:
Середа, 1. липня, година 7·30 веч. „Кві про кво".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Середа, 1. липня, година 7·30 веч. „Королева передмістя", водевіль Крумловського.

Малий Міський Театр:
Нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: „Мадам Дібарі" (Поля Неґрі, Гарі Лідтке, Еміль Янінгс, Райнольд Шінцель).
КАСІНО: „Румунська рапсодія" й додатки.
КОЛЬОСЕИ: „Ночі в пустинях" (Джон Гільберт), „Моряк" (Бастер Кітон).
ЛЕВ: „На заході без змін" (Ремарка).
МАРУСЕНЬКА: „Знакома із спального вагону" (Марлена Дітріх) і звукові додатки.
ОАЗА: „Пат і Патахон у Люнапарку".
ПАЛЯС: „Чорна ґвардія" (екзотична драма). „Три сестри".
ПАН: Звукова фільма „Лицарі кохання".
ПАСАЖ: „Білі індіяни" (Рекс Бел), „Двобій" (Боротьба Томсона з Ельмо Лінкольном).
ФАТАМОРГАНА: „Парада небіщиків", „Вічне кохання".
ХИМЕРА: „Тайна почтової скриньки" та Тижневик.
СТИЛЕВЕ: „Без серць, без душі" і комедія.
УТІХА: „Небезпечний флірт", „Коли вибє 12. година.

Програма радіо.

Середа 1. липня 1931.

Варшава (1411,8) 18·00 Легка музика. **Льондон** (356,3) 12·00 Органи. **Берлін** (419) 17·05 Музика з готелю. **Рим** (441,2) 13·10 Музика. **Відень** (516,4) 15·20 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Четвер 2. липня 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Ґріґ і музика легка. **Льондон** (356,3) 14·00 Радіооркестра. **Берлін** (419) 16·00 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Солісти. **Прага** (486,2) 19·45 Поп. музика. **Відень** (516,4) 12·00 Легкий концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 16·45 Музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 1 липня 1931 р.

12·10, 15·10, 16·30, 17·10 Грамофон, 13·10, 19·55 Метеорольоґ. комунікат, 14·50 Господарський комунікат, 16·00 Програма для молодших дітей, 16·50 „Деревне питання в Польщі" (відч.) 17·35 Відчит, 18·00 Концерт, 19·00 Всячина, 19·20 Літературна балачка, 19·40 Рільнича скринька, 20·00, 22·15 Прес. рад. денник, 20·15 Трансмісії з Варшави, 22·00 Фейлєтон, 22·30 Музика.

Четвер 2. липня 1931.

12·10, 15·10, 16.00, 17·25, Ґрамофон, 13·10 Метеор. ком., 14·50 Господ. ком., 15·25 Відчит, 16·50, Відчит і діяльоґ, 18·00 Концерт солістів, 19·00 Всячина, 19·20 „Голос робітника", 19·35 Прес. рад. денник. 19·50 Опера, 23·15 Музика.

Конкурс

Виділ Товариства „Бурса св. О. Николая в Перемишлі" оголошує конкурс на приняття ґімназійних учеників до бурси себто „Ґімназійного Інституту" на шк. р. 1931/32. Місячна платня в Інституті з інституцьким харчем 90 зол., з бурсацьким (на скільки будуть вільні місця) 75 зол. платна з гори, натомість місячна оплата в бурсі 65 зол. платна так само згори. На початку шкільного року оплата на інвентар в інституті одноразово 30 зол., а в бурсі одноразово 25 зол. платна при вступі. Бувші вихованці мусять наново внести подання. Ті, що залягають з оплатою, не будуть приняті. Подання з долученою картком на відповідь треба вносити до кінця липня ц. р. до: Управи „Українського Ґімназ. Інституту в Перемишлі", вул. Баштова ч. 34. На випадок принятті Виділ повідомить про це петента.

Присилайте преєдплату!

Товариство „Львівський Боян" оголошує з нагоди свого 40-літнього Ювилею

Конкурс

на хорову композицію à capella або з інструментальному супроводі до довільних слів, які апотеозують пісню, із речинцем до 1. IX. 1931 р.

Обем твору має виповнити найменше 8 хвилин продукції. — Склад жюрі оголоситься до 15. VIII. ц. р. — Перша нагорода 200, друга 100 зол. — Рукописи надсилати на адресу: Т-во „Львівський Боян", Львів — Шашкевича ч. 5. 2346 2—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.